

פְּרֻשַׁת וַיִּקְהַל

(דף קצ"ד ע"ב)

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַגּוֹ'. (שמות

לה) רַבִּי חֵיטָא פָּתַח, (שמואל א טו) וַיֹּאמֶר

שָׂאוּל אֶל הַקְּנִי לָכוּ סוּרוּ רְדוּ וַגּוֹ'. תָּא חֲזִי,

מָה כְּתִיב בְּעִמְלָק, (שמואל א' טו) פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר

עָשָׂה עִמְלָק לְיִשְׂרָאֵל וַגּוֹ'. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

בְּכֻלְהוּ קָרְבִין דְּעֵבְדוּ שָׂאָר עִמְמִין לְגַבְיֵיהוּ

דְּיִשְׂרָאֵל, מָאִי טַעְמָא לָא אֶקְשִׁי קַמִּיה, פְּהֵאִי

קָרְבָּא דְּעֵבֵד עִמְלָק לְגַבְיֵיהוּ. אֵלָא וְדָאִי,

קָרְבָּא דְּעִמְלָק הָוּה בְּכָל סְטָרִין, לְעִילָא וְתַתָּא,

דְּהָא בְּהֵוּא זְמַנָּא אֲתַתְּקַף חוּיָא בִישָׂא

לְעִילָא, וְאֲתַתְּקַף לְתַתָּא.

מָה חוּיָא בִישָׂא כַּמִּין עַל פְּרֻשַׁת אַרְחִין, אוּף

הֵכָא נְמִי עִמְלָק, חוּיָא בִישָׂא הָוּה לְגַבְיֵיהוּ

דְּיִשְׂרָאֵל, דְּכַמִּין לֹוֹן (דף קצ"ה ע"א) עַל פְּרֻשַׁת

אַרְחִין, דְּכְתִיב, (שמואל א' טו) אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדֶרֶךְ

בְּעֵלוֹתוֹ מִמְצָרִים. כַּמִּין הָוּה לְעִילָא, לְסַאָבָא

מְקוּדְשָׁא. וְכַמִּין הָוּה לְתַתָּא, לְסַאָבָא לְיִשְׂרָאֵל.

מְנַלָּן, דְּכְתִיב (דברים כה) אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ. כְּתִיב

הֵכָא אֲשֶׁר קָרָךְ, וּכְתִיב הָתָם (דברים כג) כִּי יִהְיֶה

כַּךְ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא טָהוּר מִקְרָה לְיָלָה.

וְעַל דָּא בְּבַלְעָם כְּתִיב, (במדבר כג) וַיִּקָּר אֱלֹהִים אֶל

בַּלְעָם. וַיִּקָּר לִישָׁנָא דְּמִסַּאָבָא נְקֻט. וְאִי

תִּימָא, הָא כְּתִיב אֱלֹהִים. אֵלָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא אֲזַמִּין לִיה הֵוּא אֲתֵר דְּמִסַּאָבָא,

לְאַסְתָּאָבָא בִּיה, בְּהֵוּא דְּרַגָּא דְּאִיהוּ אֲתַדְּבַק

לְאַסְתָּאָבָא בִּיה. מָה עֵבֵד בַּלְעָם. אִיהוּ חֲשִׁיב

בְּאִינוּן קָרְבָּנִין לְסַלְקָא לְעִילָא, מִיַּד זְמִין לִיה

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֵוּא אֲתֵר. אָמַר לִיה הָא

מִסַּאָבוּ לְגַבְיָךְ, כְּמָה דְּאֲתַחֲזִי לָךְ, וְעַל דָּא וַיִּקָּר

אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם.

בְּנוּנָא דָּא אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ וַגּוֹ'. אֲזַמִּין לְגַבְיָךְ

הֵוּא חוּיָא בִישָׂא לְעִילָא, לְסַאָבָא

פְּרֻשַׁת וַיִּקְהַל

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וַגּוֹ'. רַבִּי חֵיטָא פָּתַח, (שמואל א-טו) וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל הַקְּנִי

לָכוּ סוּרוּ רְדוּ וַגּוֹ'. בָּא וַרְאָה מָה

כְּתוּב בְּעִמְלָק, פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר

עָשָׂה עִמְלָק לְיִשְׂרָאֵל וַגּוֹ'.

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּכָל הַקְּרֻבוֹת

שְׁעָשׂוּ שָׂאָר הַעֲמִים לְגַבְיֵי יִשְׂרָאֵל,

מָה הַטַּעַם לֹא הִיָּה קוּשָׁה לְפָנָיו

כְּמוֹ הַקְּרֻב שְׁעָשָׂה עִמְלָק אֲתָם?

אֵלָא וְדָאִי הַקְּרֻב שֶׁל עִמְלָק הִיָּה

בְּכָל הַצְּדָדִים, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה,

שְׁהָרִי בְּאוֹתוֹ זְמַן הַתְּחִינָק הַנְּחֻשׁ

הָרַע לְמַעְלָה, וְהַתְּחִינָק לְמַטָּה.

מָה הַנְּחֻשׁ הָרַע אוֹרֵב עַל פְּרֻשַׁת

דְּרָכִים, אִף כַּאֲן גַּם עִמְלָק נְחֻשׁ

רַע הִיָּה לְיִשְׂרָאֵל, שְׂאָרֵב לָהֶם עַל

פְּרֻשַׁת דְּרָכִים, שְׁכַתוּב (שמואל א-טו)

אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדֶרֶךְ בְּעֵלְתוֹ

מִמְצָרִים. אוֹרֵב הִיָּה לוֹ לְמַעְלָה

לְטַמָּא אֶת הַמְּקוּדְשׁ, וְאוֹרֵב הִיָּה

לְמַטָּה לְטַמָּא אֶת יִשְׂרָאֵל. מִזְּמִן

לְנוּ? שְׁכַתוּב (דברים כה) אֲשֶׁר קָרָךְ

בְּדֶרֶךְ. כְּתוּב כַּאֲן אֲשֶׁר קָרָךְ,

וְכַתוּב שָׁם (שם כג) כִּי יִהְיֶה כַּךְ אִישׁ

אֲשֶׁר לֹא טָהוּר מִקְרָה לְיָלָה.

וְעַל זֶה כְּתוּב בְּבַלְעָם, (במדבר כג)

וַיִּקָּר אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם. וַיִּקָּר -

לְשׁוֹן טַמְאָה נְקֻט. וְאִם תֹּאמַר,

הֲרִי כְּתוּב אֱלֹהִים, אֵלָא הַקְּדוּשׁ

בְּרוּךְ הוּא הַזְּמִין לוֹ אוֹתוֹ מְקוּם

שֶׁל טַמְאָה לְהַטַּמָּא בּוֹ בְּאוֹתָהּ

דְּרַגְגָּה שְׁהוּא נִדְּבַק לְהַטַּמָּא בָּהּ.

מָה עָשָׂה בַּלְעָם? הוּא חֲשַׁב

בְּאוֹתָם קְרֻבֹנוֹת לְעֵלוֹת לְמַעְלָה.

מִיַּד הַזְּמִין לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

אוֹתוֹ מְקוּם. אָמַר לוֹ, הִנֵּה טַמְאָה

אֵלֶיךָ כְּמוֹ שְׂרָאוּי לָךְ. וְעַל זֶה וַיִּקָּר

אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם.

כְּמוֹ כֵּן אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ וַגּוֹ',

הַזְּמִין לָךְ אוֹתוֹ הַנְּחֻשׁ הָרַע

לָךְ בְּכָל סְטָרִין. וְאֵלְמָלָא

למעלה לטמא אותך בכל הצדדים. ואלמלא שהתחזק משה למעלה ויהושע למטה, לא יכלו לו ישראל. ומשום כך שמר הקדוש ברוך הוא אותה שנאה לדורי דורות. מה הטעם? משום שחשב לעקר אות הברית ממקומה, ומשום כך פקדתי, בפקידה, שהרי שם נרמז סוד האות הברית הקדושה.

בא וראה מה כתוב, ויאמר שאול אל הקיני. מי זה הקיני? זה יתרו. וכי מי נתן פאן את בני יתרו להיות דוירים בעמלק, והרי היו שרויים ביריחו? אלא הרי כתוב (שופטים א) ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה וגו'. וכשעלו משם, שרויים היו בתחומו של עמלק עד לאותו זמן שבא שאול המלך, שכתוב ויסר קיני מתוך עמלק. משום שהרי בזמן שנמצאים רשעים, (נענשו) אותם חסידים וצדיקים שנמצאים ביניהם נתפסים בחטאייהם, והרי פרשוה. כמו זה, אלמלא אותה ערבוניה שהתחברו בהם בישראל, לא נענשו ישראל על מעשה העגל. ובא ראה מה כתוב בראשונה, (שמות כה) מאת כל איש אשר ידבנו לבו, להכליל את פלם, משום שרצה הקדוש ברוך הוא לעשות את מעשה המשפן מפל הצדדים, במח וקלפה. ומשום שהיו אותם ערב רב עמהם, נאמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו, להכלילם בין ישראל, שהם מח, וכלם הצטוו.

אחר כך סטה כל מין למינו, ובאו אותם ערב רב ועשו את העגל, וסטו אחריהם אותם שמתו וגרמו לישראל מות והרג. אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן והלאה מעשה בין ישראל, שהם מח, וכלם הצטוו.

דאתתקף משה לעילא, ויהושע לתתא, לא יכילו ישראל ליה. ובגין כך, נטיר קדשא בריך הוא ההוא דכבו, לדרי דרין. מאי טעמא. בגין דחשיב לאעקרא את קיימא מאתריה. ובגין כך פקדתי, בפקידה, דהא תמן אתרמיז רזא דאת קיימא קדישא.

תא חזי, מה כתיב, ויאמר שאול אל הקיני. מאן קיני. דא יתרו. וכי מאן יהיב בני יתרו הכא, למהוי דיוריהון בעמלק, והא ביריחו הוו שריין. אלא הא כתיב, (שופטים א) ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה וגו'. וכד עלו מתמן, שרו בתחומא דעמלק, עד ההוא זמנא דאתא שאול מלכא, דכתיב ויסר קיני מתוך עמלק.

בגין דהא בזמנא דחייביא אשתכחו, (נ"א אתענשו) אינון חסידי וזכאי דמשתכחין ביניהו, מתפסן בחוביהון, והא אוקמוה. פגוונא דא, אלמלא ההוא ערבוניא דאתחברו בהו בישראל, לא אתענשו ישראל, על עובדא דעגלא.

והא חזי מה כתיב בקדמייתא, (שמות כה) מאת כל איש אשר ידבנו לבו, לאכללא כלא, בגין דבעא קדשא בריך הוא למעבד עובדא דמשפנא מפל סטריין, במוחא וקליפה. ובגין דהוו אינון ערב רב פגווייהו, אתמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו, לאכללא לון ביניהו דישראל, דאינון מוחא. וכלהו אתפקדו.

לבתר סטא זינא לזיניה, ואתו אינון ערב רב ועבדו ית עגלא, וסטו אבתרייהו אינון דמיתו, וגרמו לון לישראל מותא וקטולא. אמר קדשא בריך הוא, מכאן ולהלאה עובדא דמשפנא לא יהא, אלא מסטרא דישראל המשפן לא יהיה אלא רק מצדם של ישראל לבדם. מיד - ויקהל משה את כל עדת ישראל וגו'.